

RISTO PAKARINEN

GÖRAN STUBB

ELÄMÄKERTA

KUINKA VOIN AUTTAA?

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

Text and data mining prohibited.

© Risto Pakarinen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Kuvaliitteen kuvat ovat Nicolas Stubbin kotialbumista, ellei toisin mainita.

Kustannusosakeyhtiö Otava,
Uudenmaankatu 10, 00120 Helsinki
tuoteturvallisuus@otava.fi

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-52984-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

Sisällys

ESIPUHE: Gary Betmann	7
Astmalapsi ahmii urheilutietoa	13
Nopeasti pojasta mieheksi	22
HIFK tarvitsee johtajaa	31
Konttorikonemyyjä, selostaja, kiekkopomo	37
Alku aina hankalaa	48
Rakkaus pelastaa ahdingosta	58
Kaikkien aikojen ottelu	66
Ihana aamiainen Wienissä	76
Brewer saapuu kaupunkiin	85
HIFK voittaa mestaruuden	92
Kallen jälkeinen aika	107
Kohti Euroopan huippua	114
Euroopan paras joukkue	121
Toinen Suomen mestaruus	125
Leipurit vastaan ammattilaiset	130
Tripla karkaa käsistä	138
Tico-lavat valloittavat maan	147
Euroopan liigaa rakentamassa	157
Lehdistöpäällikön hikinen hetki	167
Kaljutippoja ja muukalaispasseja	173
Liiton pätevä mies	179
Leijonaboikotti ja kapinaa	188

Kanada hurahtaa poronmaitoon	196
Suomen ensimmäinen kulta	204
Halleja, halleja, halleja	209
Liiga vastaan liitto	220
Projekti-82: kohti kotikisoja	228
Tasavallan presidentin vieraana	236
Monta puukkoa selässä	243
Pioneerina uudella uralla	255
Kansainvälisten suhteiden hoitoa	263
Kaikkien aikojen petos	269
Aina valmis auttamaan	278
Golfista uusi intohimo	284
Kuinka löytää kykyjä	291
Tien päällä taas	299
Sillanrakentaja vailla vertaa	307
Perhe on paras	316
Sitten saapui Pirkko	323
Göran Stubb in ura	331
Lähteistä	333
Lähteet	335
Henkilöhakemisto	342

ESIPUHE

SEURAAVAT KAKSI faktaa ovat oikeastaan kiistattomia: NHL on maailman paras kiekkoliiga, ja samalla se on maailman parhaiden pelaajien liiga.

Vaikka ensimmäinen fakta onkin ollut totta yli sata vuotta, toinen ei ole aina pitänyt paikkaansa. Siitä seuraakin kysymys: kuka on ollut tärkein yksittäinen henkilö NHL:n eurooppalaispelaajien määrän vaikutuksen takana?

Pelaajista ensimmäisenä mieleen nousevat kenties Börje Salmingin ja Slava Fetisovin kaltaiset nimet. Heidän NHL-unelmiensa toteutumista ei mikään voinut pysäyttää. Myös visionääriset johtajat kuten Lou Lamoriello ja Jim Gregory olivat valmiita uhmaamaan ennakkoluuloja ja näyttämään, että myös eurooppalaispelaajien varaan pystyi rakentamaan mestarijoukkueen.

Mutta ei ole liioiteltua sanoa, että suurin vaikutus on ollut Göran Stubbilla.

Tämä kirja ei ole ainoastaan elämäkerta – se on kertomus monenlaisista muodonmuutoksista ja tarina siitä, kuinka yhden ihmisen työ kaukana parrasvaloista auttoi muuttamaan NHL:n suunnan ja samalla mullisti koko lajin.

Göran Stubbin tarina on myös kertomus siitä, kuinka NHL:stä on tullut globaali ilmiö.

Melkein 30 prosenttia NHL-pelaajista on lähtöisin Euroopasta. Nykyisin määrää pidetään itsestään selvänä, mutta sen takana on vuosikymmenien tinkimätön työ ja usko eurooppalaisten pelaajien potentiaaliin.

Kun Göran Stubb aloitti uransa NHL Central Scoutingin Euroopan toiminnoissa vuonna 1983, tilanne oli aivan toinen. Siihen aikaan NHL:ssä pelasi vain 57 Euroopassa syntynyttä pelaajaa, ja heidän osuutensa kaikista pelaajista oli alle kymmenen prosenttia. Euroopan kykyjenetsintä oli aivan alkuvaiheessa. Scoutteja oli vain muutama, ja heidän tehtävänä oli kattaa koko Eurooppa, jossa kyllä riitti taitavia pelaajia, mutta joka oli vielä pohjoisamerikkalaisten joukkueiden ulottumattomissa.

Kun Stubb jäi eläkkeelle vuonna 2023, neljäkymmenen Euroopan scoutingvuoden jälkeen, tilanne oli muuttunut täysin. Nyt Euroopassa toimii 175 scoutia, ja NHL:ssä pelaa melkein 300 eurooppalaista pelaajaa eli 34 prosenttia liigan pelaajista. Eivätkä he vain pelaa joukon jatkona, vaan voittavat pistepörssejä, johtavat joukkueita, torjuvat joukkueilleen mestaruuksia ja ylipäätään muovaavat koko lajin kehitystä.

Tämänkaltaiset tilastot eivät muutu sattumalta. Stubbin vaikutus ei myöskään näy ainoastaan tilastoissa, vaikka numerot ovatkin huikeita. Hänen uransa kiteytyy hänen kykyynsä yhdistää ihmisiä toisiinsa ja tunnistaa mahdollisuudet. Göranin Euroopan jääkiekon tuntemus on omaa luokkaansa. Hän tuntee kaikki alan toimijat pelaajista valmentajiin, omistajista vahtimestareihin ja tuomareista kykyjenetsijöihin.

Mikä tärkeämpää, hän voitti kaikkien heidän luottamuksensa. Arvostusta ei saa aikaan keinotekoisesti. Göran Stubbin kohdalla arvostus kattaa lukuisia sukupolvia.

Vuonna 1961, kun jääkiekon olosuhteet ja lajin kiinnostus olivat Suomessa heikoissa kantimissa, Göran oli valmis pitämään HIFK:n pinnalla, kun kukaan muu ei tehtävää halunnut. Hänen vastuunkantokykynsä oli myös oleellinen osa koko upeaa uraa, ja Göranin johtamistaidot huomattiinkin nopeasti. Niinpä 1970-luvun puolivälissä hänestä tuli Suomen Jääkiekkoliiton toimitusjohtaja ja Göran auttoi omalta osaltaan Suomea nousemaan yhdeksi lajin arvostetuimmista maista.

Kun NHL Central Scoutingin johtaja Jim Gregory palkkasi 48-vuotiaan Stubbin vuonna 1983, hän tiesi, että Euroopassa oli valtava, käyttämätön pelaajavaranto. Pelaajien löytäminen oli kuitenkin vain osa haastetta. NHL tarvitsi myös jonkun, joka pystyisi rakentamaan pelaajien löytämiseen ja arviointiin tarvittavan infrastruktuurin. Tarvittiin silta.

Göran Stubb oli tuo silta.

Stubbin tehtävät NHL Central Scoutingin Euroopan toimintojen johtajana vuodesta 1983 vuoteen 2023 eivät rajoittuneet ainoastaan varattavien pelaajien rankinglistojen tekemiseen – mikä jo itsessään oli valtava urakka. Hän myös rekrytoi scoutteja ja toimi heidän mentorinaan sekä auttoi NHL-seuroja luomaan omia verkostojaan heille ennestään tuntemattomiin maihin. Hän oli NHL-seurojen tuki ja turva, jonka puoleen ne kääntyivät tarvitessaan viisumeita, matkustusohjeita, otteluohjelmia, akkreditointeja ja hotellivaroituksia – puhumattakaan syvällisestä osaamisesta, joka voi kertyä vain kokemuksen ja hyvien suhteiden avulla.

New Jersey Devilsin pitkäaikainen kykyjenetsijä David Conte kiteytti tämän osan Stubbin työtä kuvaamalla häntä ”luotettavaksi neuvonantajaksi, jolla on vahvat verkostot Euroopassa... hän on tärkeä yhdyshenkilö, jonka avulla scoutit voivat tehdä työnsä mahdollisimman tehokkaasti.” Conte ylisti myös Stubbin suurempaa perintöä, etenkin 1980-luvun Suomessa, jolloin maassa oli alle 15 jäähallia ja pelejä pelattiin vielä ulkojäillä. Conte toteaa Stubbin olleen eturivissä, kun suomalainen jääkiekko alkoi nousta kohti maailman huippua.

Se on symbolista Stubbin koko uralle. Hän ei vain löytänyt hyviä pelaajia – hän nosti kokonaisia rakenteita uudelle tasolle.

Hänen aikanaan Euroopasta nousi liuta huippupelaajia: Teemu Selänne, Saku Koivu, Mats Sundin, Peter Forsberg, Roman Hamrlik, Jaromir Jagr, Alex Ovechkin. He ja monet muut muuttivat NHL:n luonnetta. Stubb ei itse ottaisi koskaan pienintäkään kunniaa heidän ansioistaan – hän on siihen aivan liian vaatimaton

– mutta ei ole epäilystäkään, etteikö hän olisi ollut avainasemassa tuomassa heitä NHL-joukkueiden tietoisuuteen, ja auttamassa niitä arvioimaan pelaajien taitoja oikein sekä luottamaan näkemäänsä.

Vaativuus, suorastaan nöyryys, on myös osa Stubbin tarinaa. Kuten NHL Central Scoutingin nykyinen johtaja Dan Marr sanoo: ”Stubb ei koskaan ollut parrasvaloissa”, mutta että hänen ”intoimensa jääkiekkoa kohtaan on ollut merkittävä tekijä eurooppalaispelaajien vyöryssä NHL:ään.”

Stubbin suurimmat ansiot ovat usein tapahtuneet piilossa peruskatsojilta, mutta ne ovat olleet liigan kehitykselle korvaamattomia.

Colin Campbell, NHL:n jääkiekkotoimintojen varatoimitusjohtaja, on samoilla linjoilla. Hänen mukaansa NHL Central Scouting on ”aliarvostettu toiminto, joka on ensiarvoisen tärkeä jokaisen NHL-joukkueen menestykselle” ja että ”kukaan ei ole ollut yhtä merkittävässä roolissa eurooppalaisten pelaajien kykyjenetsinnässä kuin Göran Stubb.”

NHL:n muodonmuutos Göran Stubbin aikakaudella näkyy ehkä parhaiten, kun tarkastelee asiaa historiallisesta näkökulmasta. Ennen vuotta 1983 eurooppalaispelaaja ei ollut koskaan voittanut NHL:n maalipörssiä – sen jälkeen niin on käynyt 23 kertaa. Eurooppalaisten maalivahtien oli pitkään vaikea murtautua NHL:ään, mutta vuoden 1983 jälkeen yhdellä kaudella eniten voittoja napannut maalivahti on ollut eurooppalainen 19 kertaa. Eurooppalaisten Stanley Cup -voittajien määrä on noussut reilusta kymmenestä 270:een – ja vuoden 2026 pudotuspeleistä tulee lisää.

Eurooppalaisten pistepörssivoittajien määrä on yli kolminkertaistunut.

Jokainen edellä mainittu merkkipaalu on samalla merkinnyt vanhojen ennakkoluulojen murenemista ja uusien normien syntymistä.

Stubb ymmärsi aikaisin, että jääkiekko-osaaminen ei ole maantieteeseen sidottu asia. Monella muulla sen ymmärtäminen kesti pidempään. Samalla kun hän omistautui huippupelaajien ja -osaamisen löytämiselle, hän laajensi paitsi NHL:n pelaajareserviä myös koko liigan maailmankuvaa.

Göran Stubbista tuli Jääkiekkoleijona vuonna 1991, ja hänet valittiin kansainvälisen jääkiekkoliiton IIHF Hall of Fameen vuonna 2000, mikä kertoo hänen nauttimastaan arvostuksesta sekä Suomessa että ulkomailla.

Vuonna 2023 NHL-kollegat pääsivät juhlimaan Stubbia hänen viimeisessä NHL-draftissaan Montrealissa. Hienossa lounastilaisuudessa kunnioitettiin pitkää ja ennen kaikkea käänteentehnyttä uraa.

Kunnianosoitukset tuntuvat kuitenkin jollain tapaa toisarvoisilta verrattuna Stubbin jättämään perintöön, joka ulottuu kauas seremonioiden ja kunnialaattojen taakse.

Se elää nykyisessä liigassa ja jokaisessa eurooppalaisessa pelaajassa, joka astuu NHL-kaukaloon. Se elää jokaisessa scoutissa, joka kiertää maailmaa täynnä tarmoa ja itseluottamusta, ja se elää jokaisessa NHL-pomossa, jonka ei tarvitse enää miettiä, pärjäävätkö europelaajat.

Tämä kirja kutsuu sinut tutustumaan tuohon tarinaan.

Tämä kirja kertoo lisää miehestä, joka muutti maailmaa. Se kertoo hänen taustastaan, hänen kohtaamistaan haasteista, ihmissuhteista ja sinnikkyydestä, joka on ollut tunnusomaista koko hänen elämälleen.

Tämä kirja toimii myös muistutuksena siitä, että kehitys, niin urheilussa kuin elämässä, tapahtuu harvoin itsestään. Se vaatii jonkun, joka näkee, mitä muut eivät näe, ja joka ryhtyy sellaiseen, mitä muut epäilevät, ja joka on valmis antamaan kaikkensa, vaikka palkinnon saaminen on kaikkea muuta kuin varmaa.

Jonkun, joka on kuin Göran Stubb.

Kirjan luettuasi ymmärrät myös, miksi NHL, joka on nykyisin dynaaminen, kansainvälinen, monimuotoinen ja ehdottomasti globaali sarja, on hänelle suuressa kiitollisuudenvelassa.

Miehelle, joka teki kaikkensa, jotta parhaat, olivatpa he syntyneet missä tahansa, saisivat tilaisuuden päästä näyttämään taitonsa maailman huipulla.

Gary Bettman
Komissaari, NHL

Astmalapsi ahmii urheilutietoa

GÖRAN ISTUU kivrappusilla kasvoillaan hänelle tyypillinen pieni hymy ja kuuntelee, kuinka hänen veljensä Holger kertoo Ylen toimittajalle perheen kotitalon historiaa. Menossa ovat *Karjalaisten kolme kaupunkia* -dokumentti-sarjan kuvaukset. Veljekset ja Göranin vanhin poika, europarlamentaarikko Alex, ovat saapuneet Käkisalmeen tutustumaan tuohon karjalaiseen omenakukkain kaupunkiin, jossa Göran ja Holger ovat syntyneet.

Siinä he istuvat, juurillaan, entisen kotitalonsa portailla. Talon löytäminen ei ole ollut ihan helppoa, ovathan pojat viimeksi olleet paikalla vuonna 1938, kun Holger oli vain puoli vuotta vanha ja Göränkin alle neljän vanha.

Göranin muistot ovat luonnollisesti hataria. Päällimmäisenä mieleen muistuu vain muuttoa edeltänyt talvi, jolloin hän sai hiihtää lainasuksilla kotitalon pihalla ovelta portille ja takaisin.

– Äitini laittoi minut suksille ja lähetti matkaan. Nelivuotiaalta portille hiihtäminen kesti puolisen tuntia, Göran muistelee.

Se oli Marita-äidin omaa aikaa.

– Kun tulin portille, meidän Billy-koiramme alkoi haukkua, ja äiti tiesi tulla kääntämään minut toiseen suuntaan. En muista Käkisalmeista oikeastaan muuta.

Ylen ohjelma tuli ulos maaliskuussa 2008 – noin kuukautta ennen kuin Alex nimitettiin Matti Vanhasen hallituksen ulkoministeriksi – ja Göran sai monenlaista palautetta katsojilta. Eräs heistä, toinen entinen käkisalmelainen, soitti Göränille ja kiitteli

Stubbien esiintymistä, mutta hänellä oli hieman muunkinlaista palautetta.

– Hän sanoi, että ”muuten hyvä, mutta istuitte meidän kotitalomme rappusilla. Teidän talonne, Ampiala, oli siinä kulman takana”, Göran kertoo ja nauraa.

Göranin vanhemmat, Wolmar Stubb ja Marita Breitenstein, olivat syntyneet Viipurissa, mutta Wolmarin suku oli kotoisin ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta, Ähtävästä, eli ruotsiksi Essen Stubbsbackasta.

Työt rautateillä toivat Stubbien suvun Pohjanmaalta Karjalaan.

Suomen ensimmäinen rautatie valmistui Helsingin ja Hämeenlinnan välille 1862. Viisi vuotta myöhemmin käynnistyi Riihimäeltä Lahden, Kouvolan, Luumäen, Vainikkalan ja Viipurin kautta Pietariin menneen ”nälkäradan” rakentaminen. Se oli saanut liikanimensä, koska se valmistui hätäaputyönä 1870.

Göranin isoisän isä, Johan Jacob, työskenteli vaununtarkastajana. Pian sen jälkeen, kun Göranin isoisä, Jacob, oli syntynyt samassa Stubbin kylässä Pohjanmaalla kuin esi-isänsäkin, Stubbit muuttivat Johanin töiden vuoksi Tuusulaan. Isoisä-Jacobista tuli veturinkuljettaja, ja lopulta Pietarin rata toi Jacobin ja hänen hel sinkiläisen Ida-vaimonsa Karjalaan, missä he perustivat perheen.

Göranin isä, Wolmar, syntyi Viipurissa 1898 ja meni naimisiin yksitoista vuotta nuoremman viipurilaistytön Marita Breitensteinin kanssa. Wolmar ei kuitenkaan jatkanut sukunsa vanhoilla raitteilla, vaan hakeutui töihin kirjanpitäjäksi saksalaisen Waldhofin sulfiittiselluloosatehtaan konttorille Käkisalmeen. Marita toimi kirjeenvaihtajana niin ikään Waldhofilla.

Tehdas oli pikkukaupungille merkittävä, ellei jopa ratkaisevan tärkeä tekijä, sillä sellutehtaan myötä kaupungin väkiluku kaksinkertaistui noin 2 500:sta yli 5 000:een.

– Konttorihenkilökunnasta osa puhui saksaa tai venäjää, osa ruotsia tai suomea, Göran kertoo. Ruotsinkielisille oli Käkisal mella kysyntää.

Göran syntyi maaliskuussa 1935, kun kevät alkoi saada hieman yliotetta talvesta. Pikkuveli Holger syntyi kolme vuotta myöhemmin omenapuiden kukkiessa.

Käkisalmi mainitaan kartoissa jo 1300-luvulla, ja 1930-luvun puolivälissä se oli virkeä varuskuntakaupunki, jossa nuoriso piti hauskaa ja lapset leikkivät pihoilla ja kaduilla autuaan tietämättöminä pian alkavasta sodasta.

Samoihin aikoihin, kun Göran hiihteli omakotitalon puutarhassa, omaa lapsuuttaan Käkisalmessa elivät kirjailija Martti Joenpolvi, runoilija Harri Kaasalainen, Turun Sanomien päätoimittaja ja Koripalloliiton puheenjohtaja Keijo K. Kulha, professori Jorma Palo sekä Valkeakosken Hakassa 1950- ja 60-luvulla pelannut jalkapalloilija Veijo Valtonen.

– Sinänsä mielenkiintoista ja hauskaa, että en ole ainoa suomalainen Käkisalmessa syntynyt jääkiekkoihminen. Myös Urpo Ylönen on syntynyt Käkisalmessa, Göran sanoo ja viittaa Leijonien takavuosien luottomaalivahtiin ja maalivahtivalmentajaan, jonka perhe päätyi Heinolaan Käkisalmelta evakkoon lähdettyään.

Suomalaisen jääkiekon epävirallisen Käkisalmi-seuran kolmas jäsen oli erotuomarina upean kansainvälisen uran tehnyt Sakari Sillankorva, jonka sukujuuret olivat Karjalan mullassa.

– Hän oli kyllä itse syntynyt Ypäjällä. Meillä kolmella oli vitseinä tällainen Käkisalmi-seura, johon kuului yksi pelaaja, Upi, yksi tuomari, siis Sakke, ja yksi juoksupoika. Ja se olin minä, Göran kertoo.

Stubbit muuttivat Käkisalmelta Helsinkiin syksyllä 1938 pian Holgerin syntymän jälkeen, sillä isä-Wolmar sai paikan Arabian tehtaan kamreerina.

– Monessa jääkiekkojulkaisussa syntymäpaikakseni kerrotaan Käkisalmi, Venäjä, mutta niinhän se ei ole. Suomen Karjalassa olen syntynyt, vaikka muutimme Hesaan, kun olin ihan pieni, Göran toteaa.

– Kun niin pienenä jostain lähtee, ei muistoja jää. Tiedän, että olen syntynyt Karjalassa ja olen ylpeä niistä sukujuurista, mutta kun muuttaa 4-vuotiaana Stadiin, on kyllä Stadin kundi, Göran kertoi *Ilta-Sanomille* 2025.

Ensimmäinen koti löytyi Lauttasaaresta, mutta se jäi väli-etapiksi ennen kuin perhe muutti Töölöön, Töölöntullinkadulle.

– Siihen aikaan Helsinki lähes päättyi Töölön tullille, ja raitiovaunutkin kääntyivät siinä takaisin kohti kaupunkia. Mannerheimintiellä ovat vielä jäljellä entisen tullin portit, missä kaupunkiin tulijoiden piti aikoinaan maksaa viiden pennin tulli, Göran kertoo.

– Siitähän se ravintolakin on saanut nimensä, hän jatkaa ja viittaa kuuluisaan helsinkiläiseen baariin, joka on vuosikymmeniä ollut jääkiekkoilijoidenkin suosiossa.

Talvisota syttyi noin vuosi sen jälkeen, kun perhe oli muuttanut Helsinkiin. Vaikka Stubbit pääsivät sodan alta Karjalasta, eivät hekään sen vaikutuksilta välttyneet.

– Sodasta muistan pommisuojausta istumisen ja sen, että ikkunat menivät rikki. Ja sen, kuinka äidin kanssa kävelimme Töölöstä rautatieasemalle ja nousimme junaan.

Juna vei Göranin perheineen Kouvolaan, ja sieltä matka jatkui Verlan paperitehtaalalle, jossa Maritan isä, agronomi Bruno Breitenstein, toimi paperitehtaan isännöitsijänä. Kuuluisa paperitehdas tarjosi suojaa nuorelle perheelle. Agronomi oli luonnollisesti alueella tärkeä henkilö ja suuri herra, joka Kymi-yhtiön kartanoita ja maatiloja hallinnoidessaan istui tyylikkäästi Mercedes-Benzin kyydissä. Bruno oli aikoinaan omistanut Viipurissa Kiiskilän kartanon, mutta myi sen siirtyessään Verlan paperitehtaan isännöitsijäksi.

Göran, Holger ja Alex vierailivat Kiiskilässä vuonna 2008, matkallaan Käkisalmelle Ylen ohjelman kuvauksissa.

– Kiiskilä oli vielä tallella ja minulla oli mukana vanhoja kuvia, joissa isovanhempani istuivat pääarakennuksen rapuilla,

mutta kartano oli niin huonossa kunnossa, että se olisi varmaan kaatunut, jos sitä olisi tönäissyt. Sittemmin eräs venäläinen kirurgi on entisöinyt kartanoa ja olen seurannut projektia netistä. Kiva, että se on vielä olemassa, Göran sanoo.

Bruno jäi eläkkeelle 1951 Verlan tehtaan pitkäaikaisimpana isännöitsijänä.

Äiti Marita, Göran, Holger ja kuusi vuotta nuorempi pikkusisko Ulla viettivät suuren osan sota-ajasta isovanhempien luona.

– Emme me Hesaan enää sodan aikana tulleetkaan, koska Helsinki oli kolmen ison pommituskampanjan kohteena. Isä jäi Helsinkiin, mutta me muut asuimme Verlan tehtaalla. Kävin siellä kouluakin.

Jatkosodan lopulla, vuonna 1944, Wolmar kuitenkin lähetti Maritan ja lapset turvaan Ruotsiin. Göranin ajasta sotalapsena suurin osa meni tukholmalaisessa astmasairaалassa, mutta ei se Göranin mielestä ihan hukkaan mennyt. Muutaman vuosikymmenen perspektiivillä melkeinpä päinvastoin.

– Siellä oli aikaa, joten luin kirjoja ja urheilulehtiä aina *Idrottsbladetista* silloin juuri perustettuun *Rekordmagasinetiin*. Suorastaan ahmin urheilutietoa, Göran kertoo.

Sodan päätyttyä Stubbit palasivat Helsinkiin ja Töölöön, joka olikin urheilusta kiinnostuneelle, vaikkakin astmaiselle pikkupojalle siitä mielenkiintoinen alue, että kotia lähellä sijaitisivat sekä Pallokenttä että vuonna 1938 valmistunut Olympiastadion.

– Siitä oli lyhyt matka stadionille ja Messuhallin kentälle, joka jäädytettiin talvella luistinradaksi.

Jalkapallo kuitenkin kutsui Görania pallopeleistä ensimmäisenä.

– Me asuimme kenttien lähellä, ja koska osa koulukavereista pelasi futista, niin laji veti minuakin puoleensa. Huomasin tosin aika aikaisessa vaiheessa, ettei minusta tule huippujalkapalloilijaa, Göran sanoo vaatimattomaan tyyliinsä.

Eipä jalkapalloilta Helsingissä oikein voinut välttyäkään. Esimerkiksi kesällä 1948 kuudentoista joukkueen Mestaruussarjassa peräti seitsemän joukkuetta oli Helsingistä. Sarjassa pelasi kahdeksan Palloliiton joukkuetta ja kahdeksan Työväen Urheiluliiton joukkuetta. Helsinkiläisiä Palloliiton joukkueita olivat Helsingin IFK (HIFK), Helsingin Jalkapalloklubi (HJK), Helsingin Palloseura (HPS), Kronohagens IF (KIF, josta tuli Kiffen) ja Sudet, kun taas TUL:n puolelta mukana olivat Kullervo ja Ponnistus.

– Kaikki harjoittelivat Töölön Pallokentällä, Göran toteaa.

IFK eli Idrottsföreningen Kamraterna oli alun perin ollut kahden tukholmalaisen lukiolaispojan idea. He halusivat perustaa urheiluseuran, joka keräisi nuoria yhteen ja jolla olisi samanhenkisten sisarjärjestöjä muualla Ruotsissa. 16-vuotias Louis Zettersten ja 17-vuotias Pehr Ehnemark ryhtyivät tuumasta toimeen ja laitoivat helmikuussa 1895 pari vuotta aiemmin perustettuun *Kamraten*-nuorisolehteen ilmoituksen uudesta urheiluseurasta, joka etsi innokkaita nuoria muualta maasta.

He saivat ilmoitukseen kahdeksan vastausta, joista kolme Tukholmasta. Zettersten ja Ehnemark päättelivät, että heidän idealiaan oli selvää kannatusta koko Ruotsissa ja päättivät perustaa yhdistyksen, jonka nimeksi he antoivat ensimmäisen ilmoituksen julkaissutta lehteä kunnioittaen Idrottsföreningen Kamraterna, lyhennettynä IFK.

Jo puolitoista kuukautta myöhemmin IFK toimi seitsemässä ruotsalaiskaupungissa Luulajasta Jönköpingiin, ja kaksi vuotta myöhemmin myös Helsingissä, kun Svenska Realluceumin oppilas Georges Doubitsky kirjoitti Zetterstenille ja ehdotti IFK:n Helsingin piirin perustamista Oulun IFK:n alaisuuteen. Doubitskyn ehdotus meni läpi, ja lokakuussa 1897 Helsingin IFK:n perustamisesta kerrottiin *Kamratenissa*.

Monista helsinkiläisseuroista Göran valitsi Helsingin IFK:n, mutta syy ei ollut seurahistoriassa tai muussa ideologiassa.

– Kyllähän sitä pikkupoikana mietti eri vaihtoehtoja, mutta kun jotkut koulukaverit menivät IFK:hon, minä seurasin heidän perässään.

Kun seura oli valittu, lajeja riitti ja Göran pelasi IFK:ssa sekä jalkapalloa että käsipalloa. Idrottsföreningen Kamraterna oli ottanut jääkiekonkin lajivalikoimaansa käytännössä heti, kun se oli Suomeen tullut 1920-luvun lopulla.

Kaikkien aikojen ensimmäinen virallinen jääkiekko-ottelu pelattiin Tampereella tammikuussa 1928, kun Tampereen Pyrintö kohtasi Tampereen Palloilijat. Samassa kuussa Suomen kaikkien aikojen toisessa SM-tason ottelussa pelasikin sitten HIFK vastassaan Kiffen. Helmikuussa Helsingin mestaruusottelussa IFK kohtasi Helsingin Palloseuran. Ottelu päättyi 1–1-tasapeliin.

Lehdistöä uusi laji kiinnosti, vaikkakaan pelin taso ei vakuuttanut. *Helsingin Sanomat* kirjoitti 22.2.1928:

Peli on laimeahkoa ja kovin yksitoikkoista sekä keskittyy pääasiallisesti henkilökohtaiseen yritteliäisyyteen. Mutta ilmeisesti meikäläisistä vielä kehittyy korkeamman luokan jääkiekkoilijoita. Monella pelaajalla on jo aika varma olo ja silloin tällöin nähtiin hyviäkin yhdistelmiä. Eiliset joukkueet ovat tällä haavaa parhaiten perehtyneet jääkiekkoiluun.

Jo vuotta myöhemmin jääkiekko kuitenkin katosi HIFK:n valikoimasta, ja tähtirintoja nähtiin seuraavan kerran jäällä tositoimissa vasta tammikuussa 1947.

Urheiluseurat vetivät nuoria puoleensa, ja moni heistä jäi Göranin lailla koukkuun loppuiäkseen. Yksi Göranin joukkuekavereista oli Carl-Olaf Homén, joka perusti juoksuviestitapahtuma Stafettkarnevalin ja toimi Suomen olympiakomitean puheenjohtajana 1980-luvun puolivälissä. Koko kansan tietoon Homén jäi vuoden 1984 Los Angelesin olympialaisissa tapahtu-

neen Martti Vainion doping-tapauksen aikana, kun hän istui Vainion vieressä kuuluisassa lehdistötilaisuudessa.

– Eräs junioriaikojeni kovimpia joukkueita oli Helsingin Toverit, jonka puolustuksessa pelasi Anssi Kukkonen, Göran muistele. Kukkosesta tuli myöhemmin Göranin selostajakollega ja todellinen sinivalkoinen ääni.

Vaikka jalkapallo olikin lähimpänä Göranin sydäntä, sen verran urheiluhullu hän oli jo poikana, että kun Kanadan jääkiekkjoukkue saapui helmikuussa 1949 Helsinkiin pelaamaan Suomen maajoukkuetta vastaan, oli hän paikalla. Göran oli tuolloin melkein 14-vuotias.

Suomen maajoukkue kohtasi kanadalaisjoukkue Sudbury Wolvesin Hesperian kentällä ja venyi kunniakkaaseen 4–5-tappioon 6 500 katsojan edessä. Kyseessä oli Tukholmassa järjestettyjä MM-kisoja edeltänyt ottelu, ja se oli Kanadaa MM-kisoissa edustaneelle Wolvesille jo kiertueen 68:s.

”Enempää ei Hesperian Stadionille päästetty”, *Helsingin Sanomat* kirjoitti.

– Jälkeenpäin ajateltuna oli Jääkiekkoliitolta aika rohkeaa tuoda maajoukkue tänne pelaamaan, ulkojälle, kun ei tiennyt, olisiko sinä päivänä viisi astetta plussaa vai pakkasta, Göran sanoo.

Suomen jääkiekon kansainvälinen tarina alkoi oikeastaan tuona keväänä. Suomi ei ollut pelannut MM-kisoissa kymmeneen vuoteen. Leijonat – joita ei vielä kutsuttu sillä nimellä – olivat osallistuneet vuoden 1939 kisoihin, mutta kahteen ensimmäiseen sotaa seuranneeseen MM-turnaukseen Suomi ei osallistunut. Tukholma oli kuitenkin niin lähellä, että sinne Suomikin oli valmis lähettämään joukkueen. Se sijoittui MM-kisoissa seitsemänneksi. Kanadan Wolves taas taisteli pitkästä kiertueestaan huolimatta itsensä hopealle.

Leijonien MM-turnausta suurempi asia Göranille oli se, että tuona kesänä hän vietti Englannissa kuusi viikkoa ja asui Göranin isän liikekumppanin perheen luona.

– Jotain savea sieltä kai tuotiin. En ollut kovin vanha, kun matkustin Englantiin ja takaisin rahtilaivalla, Göran naurahtaa.

Noin vuotta myöhemmin Arabia esitti kamreerilleen toiveen, että tämä muuttaisi lähemmäs konttoria, ja Stubbeille järjestettiin tehdasta vastapäätä olleesta huvilasta asunto.

Pian muuton jälkeen idylli romahti.

– Ehdimme asua siellä kolme kuukautta. Isä kuoli 52-vuotiaana, Göran muistelee.

Wolmar menehtyi äkillisesti isänpäivänä 1950, elämäntapojensa uhrina, toteaa Alex.

– Mutta siksi faija ei isänpäivästä pidäkään, hän sanoo.

– Hän viettää kyllä mielellään kaikkia muita juhlapyyhiä – mutta ei isänpäivää.

Stubbien esikoinen, Göran, oli isänsä kuollessa 15-vuotias.

Nopeasti pojasta mieheksi

ISÄN KUOLEMAA seuranneena keväänä Göran jätti Villa Ulfassa majaansa pitäneen perinteisen Tölö svenska samskolanin viidenteen luokkaan ja siirtyi työelämään perheen toimeentuloa parantaakseen. Arabian asuntokin jäi, ja nyt nelihenkinen Stubbin perhe muutti takaisin Töölöön, Temppelkadulle.

– Kun isä kuoli 52-vuotiaana, äiti oli ollut kotirouvana ja yhtäkkiä tietysti aika suurissa taloudellisissa vaikeuksissa. Jotenkin hän kuitenkin onnistui ostamaan pienen asunnon, Göran kertoo.

Ahkera nuori mies löysi kaikenlaista työtä, mutta ylitse muiden oli vuoden 1952 olympialaisten pesti jäätelönmyyjänä.

Vuoden 1952 kesäolympialaiset olivat koko kansakunnalle todellinen piristysruiske synkkien sotavuosien jälkeen. Helsinki ja ennen kaikkea Göranin Töölö olivat huomion keskipisteessä, mutta olympialaisissa kilpailtiin myös Lahdessa, Tampereella, Turussa ja Hämeenlinnassa.

”Päivä oli pilvinen ja sateinen, mutta jokaisen suomalaisen sydämen täytti toivo kesän kirkkaudesta”, Martti Jukola selosti Suomi-Filmin lyhytelokuvassa *Olympialaisten alla*, jossa kerrottiin valmisteluista ja kisapaikoista ja siitä, kuinka helsinkiläiset ilmoittautuivat majoittamaan kisaturisteja sekä siitä, kuinka olympialippu nousi Helsingin kaupungintalon lipputankoon 1.1.1952.

”Helsinki on valmis. Kisat voivat alkaa”, Jukola päätti raporttinsa.

Olympialaisten myötä Helsinki sai Olympiastadionin, Töölön kisahallin, uimastadionin, velodromin – joka oli stadionin lailla valmistunut jo vuoden 1940 peruttuihin kisoihin – ja Tennispalatsin. Urheilupaikkojen lisäksi kaupunkiin rakennettiin olympiakylä Käpylään, sairaanhoitajaopisto Meilahteen naisurheilijoiden kisakyläksi sekä kadettikoulu Santahaminaan suomalaisurheilijoille.

Seutulan lentokenttä, eli Helsinki-Vantaa, valmistui olympialaisten alla ja korvasi Malmin lentoaseman päälentokenttänä. Eteläsatamaan tuli uusi laivaterminaali ja Aleksanterinkadun ja Mikonkadun risteykseen liikennevalot.

Kaupunkiin avattiin uusia ravintoloita ja pari vuotta aiemmin väliaikaiseksi perustettua Linnanmäkeä laajennettiin ainakin vuoristoradan verran. Olympialaisten aikaan Linnanmäellä vierailivat myös esimerkiksi painonnoston amerikkalaiset mitalimiehet, siis ”Amerikan vahvimmat miehet”, kuten kevyen sarjan kultamitalisti Tommy Kono, jota lehdistö kutsui ”havaijilaiseksi ylioppilaaksi”.

Kaikkialla tanssittiin olympiarenkaiden merkeissä. Eräänä elokuisena iltana Hesperiankadun ja Mechelininkadun kulmassa oli ”Olympia-lava”, jossa tahtia löi George de Godzinsky. Myös Kaivohuone oli varattu olympiatapahtumaan. Klippanilla taas oli (mainoksen mukaan) ”olympiatunnelmaa uusitusnäköal ravintolassa”, ja ravintola Laulu-Miehistä oli tullut lehdistön Presse-Ravintola, joka oli myös kisayleisön käytössä. Sirkus Sariola pystytti ”olympiasirkuksen” Hesperian puistoon, sokeritehtaan viereen. Kaisaniemeen oli noussut Olympiativoli, jonka tähtenä esiintyi Suomen olympiasankari, trubaduuri Tapio Rautavaara. Jopa lentokentän ravintolaa mainostettiin paikkana, jossa ”koko perhe voi aterioda ja seurata Olympiakisojen lentoliikennettä”.

Kaiken kukkuraksi olympialaisten päättäjäispäivänä Pallokentällä järjestettiin vielä kukkasjuhla Miss Universum Armi Kuuselalle. Ohjelmanumeroina nähtiin Helsingin Naisvoimistelijo-

den olympiajoukkueen esitys, Tapio Rautavaaran serenadi ja Niilo Tarvajärven radiohaastattelu. Kansainvälisen olympiakomitean jäsen lordi Burghley luovutti Armille palkintoauton.

Nuorison suosima, Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan omistama yökerho KY järjesti ylioppilastanssit teemalla ”jää-hyväiset kisaheilalle!”

Jossain kaiken olympiahumun keskellä oli 17-vuotias Göran, jonka jäätelönmyyntialueena olivat Olympiastadion ja sen seisomakatsomo. Nuorukainen oli innoissaan päästessään areenalle, ja siellä hän keksi, miten myyntiprosessin voisi tehostaa äärimmilleen.

– Stadion avattiin kaksi tuntia ennen kisojen alkamista, ja hain silloin niin paljon pinnajäätelöitä kuin suinkin jaksoin kantaa. Sit-ten menin katsomoon ja laitoin sadan jätskin laatikon kiertämään ja pyysin ihmisiä maksamaan laittamalla rahat sinne. Kun laatikko tuli takaisin, jätskit olivat menneet ja niiden tilalla oli rahaa.

Göran kertoo kassankin täsmänneen, kun rehelliset suomalaiset eivät halunneet huijata nuorta jäätelönmyyjää.

– Sitten kiirehdin kunnia-aition taakse seuraamaan kilpailuja. Se oli paras akkreditointikortti, jonka olen ikinä saanut ja elämäni paras työpaikka, Göran kertoo silmät säihkyen.

Olympialaisten aikana Göran pääsi jäätelömyyjän kortilla myös muille kilpailupaikoille. Eräs kohokohdisti oli Messuhallissa eli nykyisessä Töölön kisahallissa käyty nyrkkeilyn raskaansarjan loppuottelu, jossa Ruotsin Ingemar Johansson kohtasi Yhdysvaltojen Ed Sandersin. Göranin odottama ottelu päättyi suureen skandaaliin, kun kehätuomari varoitti passiivisesti otelleita nyrkkeilijöitä ja lopulta diskvalifioi Johanssonin, joka hänen mielestään vain pakeni.

Nimimerkki ”Veko” kirjoitti seuraavan päivän *Helsingin Sanomissa*, että ”Ingemar Johansson, Ruotsin ihannoitu ankkuri, ei uskaltanut rehdisti hävitä, vaan pakoili epäurheilijamaisesti kehäköysien vierustoissa niin, ettei Sanders kerta kaikkiaan voinut

saada ottelukosketusta. Valtavat vihellysaallot risteilivät ilmassa, yleisö paukutti jalkojaan ja buuasi Ingemar Johanssonille, joka raukkamaisesti pakeni vastustajaansa.”

Heti olympialaisten jälkeen Göran sai töitä tätinsä – Maritan siskon, Ernan – miehen Ludvig Hellgrenin yrityksestä. Vuotta aiemmin perustettu hiili- ja koksiliike Oy Ludvig Hellgren Ab tarvitsi juoksupoikaa toimittamaan Liisankadun konttorin ja Länsisataman hiilivaraston asioita. Ludvig Hellgren oli suuri painin ystävä ja kuuluisan Helsingin Atleettiklubin jäsen.

Parissa vuodessa Göran nousi juoksupojasta toimistoon ja koki- ja hiiliedustajaksi, jonka tehtävänä oli laskuttaa, myydä, tavata asiakkaita ja valvoa laivojen purkamista ja lastausta.

– Olen saanut kattavan kuvan hiilialasta, Göran kertoi *Nya Pressenille* huhtikuussa 1955.

– Oy Ludvig Hellgren Ab on pieni yritys, missä on monenlaista työtä tarjolla, eikä näin pienellä firmalla ole varaa pitää pelkästään konttorityöhön erikoistunutta henkilökuntaa, totesi tuolloin juuri 20 vuotta täyttänyt herrasmies.

Artikkeli päättyy nasevaan kuvaukseen innokkaasta nuorukaisesta: ”Göranilla on kaksi kiinnostuksen kohdetta ylitse muiden: jalkapallo ja tanssi. Jalkapalloa hän pelaa IFK:ssa, missä hän toimii myös huoltajana ja erotuomarina. Tanssilattialla hän on löymätön hurmuri.”

Göran kertoo samassa artikkelissa myös loppukesän suunnitelmistaan, joihin kuului esimerkiksi iltatyön hakemista Linnanmäeltä. Niillä ansioilla hän halusi artikkelin mukaan rahoittaa matkan Englantiin, jossa voisi oppia lisää hiilialasta.

Alkuvuodesta suunnitelmat olivat vielä olleet toiset. Göranin oli nimittäin tarkoitus viettää vuosi 1955 tiiviisti Suomessa varusmiespalveluksessa.

– Minunhan piti mennä armeijaan. Tai siis menin armeijaan helmikuussa 1955, mutta koska minulla oli ollut se paha astma nuorena, minulla oli myös lääkärintodistus siitä, Suomen johta-

valta astmalääkäriltä. Olin yliherkkä oljille, pölylle, hevosille, koirille ja niin edelleen.

Astma ei sinänsä olisi estänyt Göranin varusmiespalvelusta, kunhan hän vain olisi saanut suorittaa sen ympäristössä, joka ei laukaisi oireita.

– No, minä laitoin paperit sisään ja halusin päästä moottorikomppaniaan Stadiin. Armeija kun on armeija, niin Stubb komennettiin Niinisaloon, missä oli muun muassa hevosia ja olkia. Ehdin olla siellä kaksi päivää, ennen kuin jouduin sairastuvalle, missä paikallinen lääkäri tutki minua ja lähetti sotilassairaala Tilkkaan Helsinkiin.

Kun Göran toipui ja pääsi – tai joutui – takaisin Niinisaloon, astman oireet puhkesivat uudestaan ja hänet laitettiin takaisin Tilkkaan.

– Tämä toistui kolme kertaa ensimmäisten kahden viikon sisällä, kunnes lopulta Tilkassa lääkäri totesi sen, minkä minä jo tiesin, eli että tilanne oli naurettava.

Göran sai varusmiespalvelukselleen lykkäystä, kun lääkäri sanoi, että yritetään kahden vuoden kuluttua uudelleen.

– Kaksi vuotta myöhemmin minulla oli jo sellaiset paperit, etten enää kelvannut.

Toisin kuin Göran oli *Nya Pressenin* artikkelissa vihjaillut, hän ei kuitenkaan mennyt Englantiin opiskelemaan hiili- ja koksialaa.

– Äiti oli erittäin tarmokas ja oli onnistunut säästämään sen verran rahaa, että pystyi lähettämään minut ulkomaille.

Göranin lähettäminen vuodeksi Englantiin kouluun oli Marita-äidille niin tärkeää, että hän ei siitä suostunut tinkimään.

– Jollain ihmeen tavalla äiti sai minut elokuussa Bournemouthissa sijainneeseen Anglo-Continental School of Englishiin. Siellä oli vähän kaupallista koulutusta, mutta ennen kaikkea opin englantia, Göran kertoo.

Dorsetin kreivikunnassa Englannin etelärannikolla, noin 150 kilometriä Lontoosta lounaaseen, sijaitseva Bournemouth oli

tuolloin noin 160 000 asukkaan kaupunki. Stadilaiselle Göranille se oli melkein pikkukaupunki, sillä Helsingin asukasluku oli vuonna 1955 jo yli 400 000. Mutta ei Bournemouth mikään kyläpahanen ollut, ja varsinkin kesäisin junat toivat sinne tuhansia lomalaisia nauttimaan meri-ilmasta. Göranin ruotsin kieli vaihtui englanttiin, ja Stockmann Bobby's -tavarataloon.

Sveitsiläisen Fritz Schilligin perustama Anglo-Continental School of English oli juuri muuttanut uusiin tiloihin parin kilometrin päähän kaupungin tyylikkäästä, hyvin englantilaisesta pitkästä laiturista, josta tuli – kuten muissakin merenranta-kaupungeissa – kaupungin viihde-elämän keskus esityksineen, ravintoloinen ja teatterineen.

Alun perin Schillig oli perustanut koulun tarjoamaan englannin kielen opetusta vain maanmiehilleen, mutta koulun suosion kasvaessa se keräsi opiskelijoita ympäri Eurooppaa, myös Töölöstä.

Englanti oli tietenkin täydellinen kohde jalkapallosta kiinnostuneelle nuorelle miehelle. Bournemouthinkin monissa puistoissa pelattiin jalkapalloa, ja kaupungissa oli kaksikin miesten joukkuetta, joista AFC Bournemouth on sittemmin noussut Valioliigaan saakka. Göran ei ollut kummankaan joukkueen toiminnassa mukana, mutta hän keksi oivan tavan saada hieman taskurahaa erotuomarina paikallisissa ala- ja juniorisarjoissa.

Göran kirjoitti kotiin kirjeitä elämästään Englannissa. Niitä lukivat Marita-äiti ja muut sukulaiset, myös Ludvig, joka ihasteli Göranin taitavaa kynää ja nokkelaa sanankäyttöä niin, että jopa kannusti nuorukaista harkitsemaan toimittajan uraa.

Englannista kotiuduttuaan Göran ei enää palannut tätinsä miehen hiilifirmaan, sillä hän sai töitä Holger Nysténin vahvaan kasvuun kääntämästä Finnpapista eli Suomen Paperitehtaitten Yhdistyksestä, joka toimi suomalaisten paperinvalmistajien yhteisenä myyntiorganisaationa.

Päivätyön ohella Göran kehitti jatkuvasti myös muita bisneksiä. Niinpä muutamaa kuukautta Göranin elokuisen paluun jäl-